

**UCHWAŁA NR RG-XVII/193/19
RADY GMINY SITKÓWKA-NOWINY**

z dnia 16 grudnia 2019 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Zwalczenia Narkomanii w Gminie Sitkówka-Nowiny na rok 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990r o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019r. poz. 506 ze zmianami), art. 4¹ ust. 2 i ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982r. "o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi" (Dz. U. z 2019r. poz. 2277), art. 10 ust. 2, 3 i 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. "o przeciwdziałaniu narkomanii" (Dz. U. z 2019r. poz. 852 ze zmianami) rada Gminy uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zwalczenia Narkomanii w Gminie Sitkówka-Nowiny na rok 2020, stanowiący Załącznik Nr 1 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia 01.01.2020r.

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Pyk

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr RG-XVII/193/19
Rady Gminy Sitkówka-Nowiny
z dnia 16 grudnia 2019 r.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zwalczenia Narkomanii

dla Gminy Sitkówka-Nowiny

na rok 2020

I. Wprowadzenie i podstawy prawne Programu

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zwalczenia Narkomanii, zwany dalej „Programem” określa gminną strategię działania w zakresie profilaktyki oraz minimalizację szkód wynikających z nadużywania alkoholu i narkotyków, jak również przeciwdziałanie przemocy. Zarówno nadużywanie alkoholu czy sięganie po substancje psychoaktywne powoduje szereg szkód praktycznie w każdym obszarze życia. Prowadzi do zagrożenia zdrowia i życia ludzkiego, szkód materialnych, nieprawidłowego funkcjonowania rodzin, w których bardzo często występuje przemoc domowa, najczęściej względem matek, żon i małoletnich dzieci.

Dokumenty wymienione poniżej precyzują zadania własne gminy realizowane w postaci gminnego programu przeciwdziałania alkoholizmowi, zwalczenia narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jest to dokument, który określa politykę gminy wobec problemów społecznych dotyczących uzależnień oraz przemocy i pozostaje w ścisłej kooperacji z Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Podstawą wszystkich działań mających na celu zapobieganiu alkoholizmowi, narkomanii, przemocy oraz innych uzależnień jak również działań nad „Programem” jest:

- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019r. poz. 2277),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018r. poz. 1030),
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalony przez Radę Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia,
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017 – 2022,
- ZARZĄDZENIE NR WG.0050.70.2019 Wójta Gminy Sitkówka – Nowiny z dnia 31 maja 2019r. w sprawie: powołania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Sitkówka - Nowiny

II. Diagnoza Gminy Sitkówka – Nowiny.

Diagnoza społeczności szkolnej.

Niezmienne od wielu lat największym zagrożeniem w obszarze konsumpcji używek i substancji psychoaktywnych, szkodliwych dla zdrowia, na które narażone są dzieci i młodzież w Polsce, jest zjawisko spożywania alkoholu.

Co jakiś czas z doniesień mediów, raportów z badań diagnostycznych prowadzonych na terenie szkół w całej Polsce otrzymujemy niepokojące informacje, iż najmłodszy Polacy stykają się z coraz to nowymi zagrożeniami, jak narkotyki czy dopalacze. Wzrasta dostępność niebezpiecznych substancji, obniża się wiek inicjacji, problem kiedyś charakterystyczny bardziej dla płci męskiej współcześnie, w równym stopniu dotyczy dziewczynek. Jednakże specjaliści z dziedziny uzależnień od substancji psychoaktywnych wskazują, iż mimo istnienia szerokiej gamy produktów zmieniających świadomość, po które sięga młodzież w Polsce, to nieustannie alkohol jest najczęściej spożywaną substancją psychoaktywną, która zagraża zdrowiu i życiu, poprawnej socjalizacji i naraża młodzież polską na wykluczenie społeczne, ciężkie uzależnienie, konflikty z prawem, drastycznie zmniejsza możliwość realizacji potencjału i rozwoju osobistego, poradzenia sobie w realiach współczesnego życia społecznego.

Priorytetem oddziaływań profilaktycznych jest nieustanne badanie i monitorowanie postaw dzieci i młodzieży wobec alkoholu, jego spożywania, nadużywania alkoholu a także upijania się, tak aby planować skuteczne, aktualne programy przeciwdziałania zachowaniom destrukcyjnym.

Na przełomie roku 2018/2019, Gmina zleciła wykonanie badania i opracowanie na podstawie wyników diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych, która stanowi podstawę w realizacji oddziaływań Gminnego Programu. Diagnoza obejmowała wszystkie obszary dotyczące ówczesnych zagrożeń społecznych.

Wstęp

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2018 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzecią, a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Sitkówka-Nowiny wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- dorośli mieszkańcy;
- dzieci i młodzież szkolna;
- sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej.

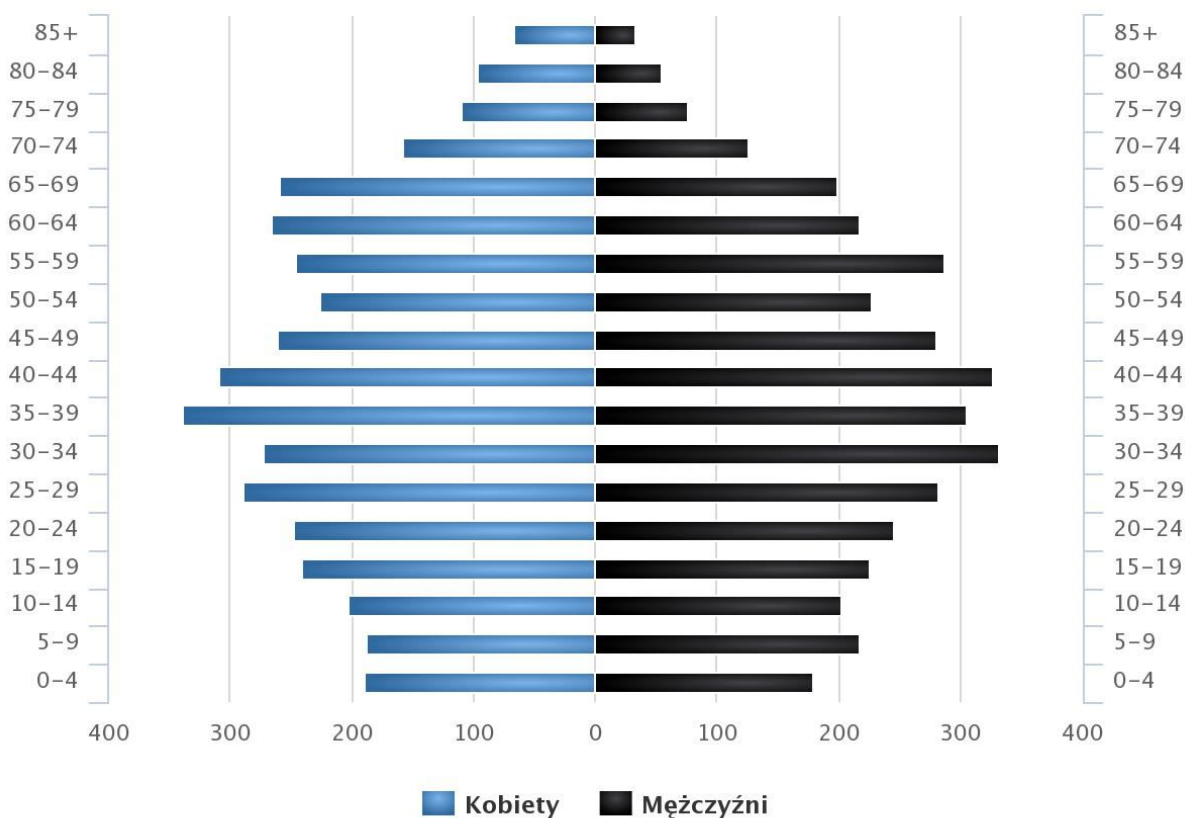
Dane demograficzne

Gmina Sitkówka-Nowiny ma 7 651 mieszkańców, z czego 3913 stanowią kobiety, a 3738 mężczyźni.

W latach 2002-2017 liczba mieszkańców wzrosła o 13,7%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,7 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Piramida wieku mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny, 2017

(Źródło: GUS)

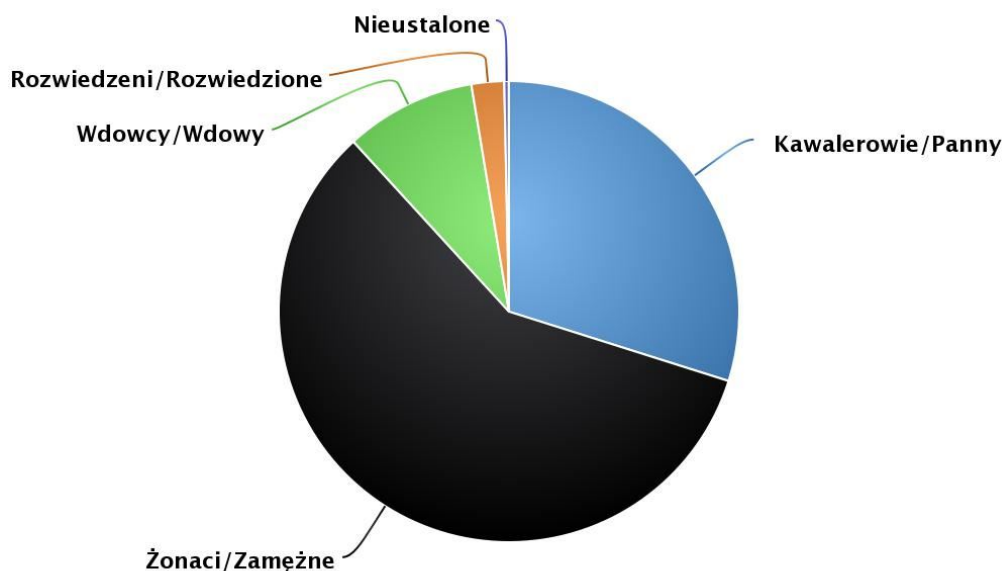
www.polskawliczbach.pl

Mieszkańcy gminy Sitkówka-Nowiny zawarli w 2017 roku 34 małżeństw, co odpowiada 4,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz

znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 29,9% mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny jest stanu wolnego, 58,3% żyje w małżeństwie, 2,3% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,2% to wdowy/wdowcy.

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Gmina Sitkówka-Nowiny

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

www.polskawliczbach.pl

Gmina Sitkówka-Nowiny ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 8. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,03 na 1000 mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny. W 2017 roku urodziło się 71 dzieci, w tym 53,5% dziewczynek i 46,5% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 391 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,13 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Metryka Gminy

szkolenia, w których uczestniczyli pracownicy krpa, Ops, świetlic

Szkolenia:

2016: „Przegląd najważniejszych zagadnień z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie”

2017: „Przeciwdziałanie narkomanii – wyzwanie cywilizacyjne o zasięgu lokalnym”, „Zadania Zespołu Interdyscyplinarnego”, „Przegląd najważniejszych zagadnień z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie”

2018: „Szansa na zmianę – jak pracować z osobami stosującymi przemoc w oparciu o procedurę NK”, „Rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie – obszary profesjonalizacji działań”, „Zadania gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – szkolenie przekrojowe, nowe obowiązki gmin dotyczące wprowadzenia nowych zasad sprzedaży”

Świetlice:

ilość placówek: 1

liczba wychowawców: 2

Posiedzenia KRPA:

2016 r. - ogółem 24 w tym:

- Ogólne posiedzenia Komisji - 12;
- Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej - 0;
- przeprowadzono rozmowy - 96;
- Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych -0 (kontrole policji);

2017 r. - ogółem 12 w tym:

- Ogólne posiedzenia Komisji - 12;
- Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej – 0;
- Przeprowadzono rozmowy - 91;
- Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych- 0 (kontrole policji);

2018 r. - ogółem 13 w tym:

- Ogólne posiedzenia Komisji – 13;
- Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej – 0;
- Przeprowadzono rozmowy – 52;
- Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych - 0 (kontrole policji).

Działalność Podkomisji interwencyjno-motywującej

W roku 2016 do Komisji wpłynęło:

- wniosków o leczenie odwykowe – 48;
- zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych – 48;
- wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego – 27.

W roku 2017 do Komisji wpłynęło:

- wniosków o leczenie odwykowe – 49;
- zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych – 49;
- wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego 28.

W roku 2018 do Komisji wpłynęło:

- wniosków o leczenie odwykowe – 22;
- zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych - 22;
- wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego 5

Rynek alkoholowy

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem: 23) w tym:

a. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5%: 19
- od 4,5% do 18%: 18
- powyżej 18%: 17

b. do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5%: 4
- od 4,5% do 18%: 1
- powyżej 18%: 1

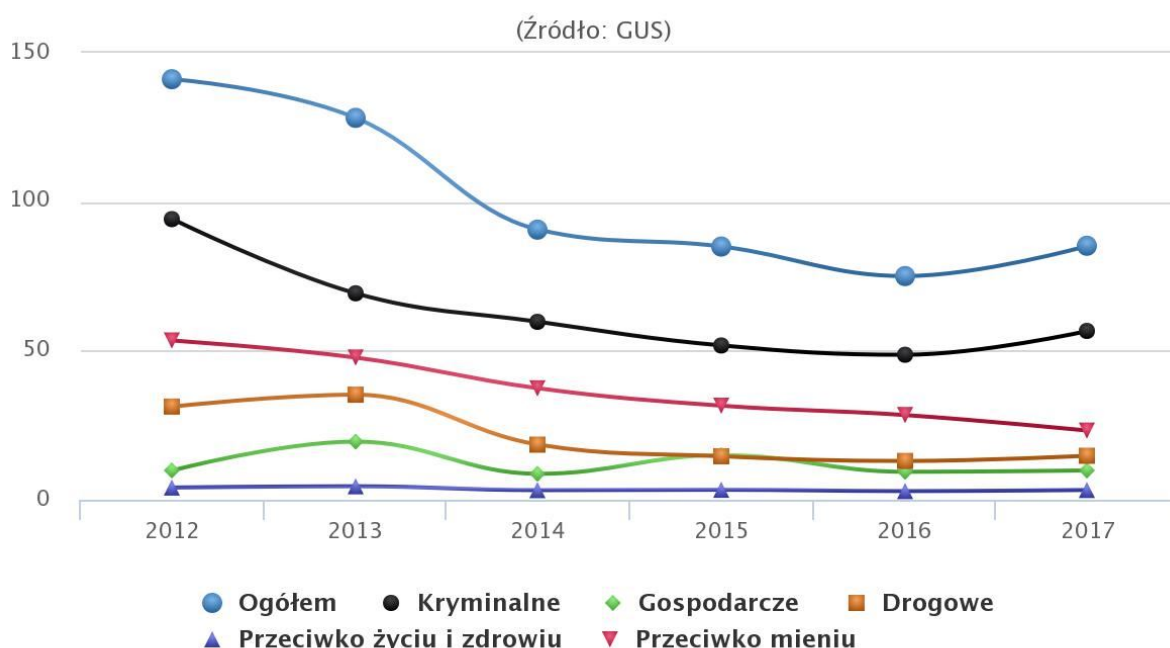
Skala problemów społecznych

Przestępczość

W 2017 roku w gminie Sitkówka-Nowiny stwierdzono szacunkowo 85 przestępstw. Oznacza to, że na każdym 1000 mieszkańców odnotowano 11,00 przestępstw. **Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.** Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Sitkówka-Nowiny wynosi 81,00% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 7,31 (wykrywalność 76%) oraz przeciwko mieniu - 3,00 (wykrywalność 49%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 1,91 (97%), o charakterze gospodarczym - 1,27 (78%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,43 (91%).

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Sitkówka-Nowiny w latach 2012 – 2017

www.polskawliczbach.pl

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	2	0	3
Prowadzenie pojazdów po drodze publicznej po użyciu alkoholu	0	0	0
Zakłócanie porządku publicznego	3	2	3
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	1	0
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	0	0
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	23	24	20
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0

Przestępstwa na terenie gminy Sitkówka-Nowiny

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Kradzież z włamaniem	2	2	3
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	5	4	5
Pobicie	1	1	1

Uszkodzenie mienia	2	1	0
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	0	0	1
Kradzież mienia	1	3	0

Przemoc w rodzinie

	<i>Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową</i>		
	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba interwencji	26	28	25
Dotyczące przemocy w rodzinie	26	28	25
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	10	8	11
oKobiety	9	8	11
oMężczyźni	-	-	-
oMałoletni do 13 r.ż.	-	-	-
oNieletni w przedziale 13-18 lat	-	-	-
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	10	5	6
oKobiety	1	1	0
oMężczyźni	9	4	6
oNieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	10	5	6
oKobiety	1	1	0
oMężczyźni	10	4	6
oNieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	0	0	0

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych

2015 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	5	3	5
Groźby karalne	1	1	1
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	5	1	15
Inne	0	0	0
2016 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	4	2	4
Groźby karalne	1	1	1
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	15	5	15
Inne	0	0	0
2017 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	5	2	5
Groźby karalne	1	1	1
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	18	5	14
Inne	0	0	0

W związku z procedurą „Niebieskich Kart”:

a.rok 2015 (ogółem wniosków wpłynęło NK – 26), w tym skierowano do:

- Ośrodków Pomocy Społecznej: 26
- Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: 26

b.2016 (ogółem wniosków wpłynęło NK – 28), w tym skierowano do:

- Ośrodków Pomocy Społecznej: 25
- Placówek szkolno-wychowawczych: 0
- Sądów i prokuratury: 10

c.2017 (ogółem wniosków wpłynęło NK –25), w tym skierowano do:

- Ośrodków Pomocy Społecznej: 25
- Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: 25
- Placówek szkolno-wychowawczych: 0
- Sądów i prokuratury: 9

Oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży

2016

(nazwy: warsztaty profilaktyczne „Dopalacze i napoje energetyzujące „energetyki” – czym się różnią od narkotyków, mity i prawda o dopalaczach, wywiadówka profilaktyczna dla dla rodziców wraz z konsultacjami w zakresie profilaktyki uzależnień „Dopalacze i napoje energetyzujące”, Jesienny Piknik Profilaktyczny, Rządowy program „Bezpieczna+”, Młodzieżowy Klub Lidera Profilaktyki – opracowanie deklaracji „Dlaczego warto być wolnym od nałogów”, konkursy plastyczne, filmowe, sportowe)

Ilość osób uczestniczących:

uczniów 417

nauczycieli 115

rodziców 223

2017

(nazwy: program profilaktyczny „Archipelag Skarbów” rekomendowany przez PARPA)

Ilość osób uczestniczących:

uczniów 150

nauczycieli 25

rodziców 50

2018

(nazwy: program profilaktyczny „DEBATA” rekomendowany przez PARPA)

Ilość osób uczestniczących:

uczniów 80

nauczycieli 0

rodziców 0

Lokalne zagrożenia społeczne
w grupie dorosłych mieszkańców

Grupa badana

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-olówek i obejmowały mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 100 osób, w tym 37 mężczyzn oraz 63 kobiety. Średnia wieku respondentów wyniosła 46 lat.

Cel badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagrożenia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagrożenia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagrożenia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagrożenia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagrożenia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych;
- zagrożenia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny.

<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	14%	72%	12%	2%
Zanieczyszczenie wody	47%	17%	24%	12%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	56%	26%	14%	4%
Bezrobocie	6%	54%	25%	15%
Bieda, ubóstwo	69%	1%	0%	0%
Bezdomność	5%	18%	62%	15%
Wzrost przestępczości	55%	4%	28%	13%
Kryzys rodziny	2%	19%	68%	11%
Kryzys norm moralnych	0%	16%	18%	66%

Do najpoważniejszych problemów społecznych w opinii mieszkańców można uznać: **zanieczyszczenie powietrza – łącznie 86%[#]** oraz **zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie) – 82% i biedę, ubóstwo – 70%.**

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie[#].

Kolejne badania CBOSu, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w picu alkoholu. Mianowicie: *Od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol[#].*

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **37% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na wiek pełnoletniości**. Pozostali badani deklarują wiek inicjacji alkoholowej między 16 a 18 r.ż. – 63%.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. **3%** respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (31%) oraz kilka razy w miesiącu (37%)**. 8% mieszkańców przyznaje się do picia alkoholu kilka razy w tygodniu, a 19% - raz w tygodniu. 2% respondentów przyznaje się do codziennego spożywania alkoholu. Otrzymane wyniki można podsumować stwierdzeniem, że **większość badanych mieszkańców spożywa alkohol okazjonalnie**.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1 – 2 porcje alkoholu – 42%. 16% osób zadeklarowało ilości od 7 do 9 porcji. **36% badanych to osoby niepijące. W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Sitkówka-Nowiny odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka.**

57% mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny uważa, że **w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów**, w których można kupić alkohol. 43% respondentów deklaruje, że na terenie jest ich za dużo.

Zachowania związane z pić alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Sitkówka-Nowiny, ponieważ **łącznie 97% mieszkańców udzieliło poprawnej odpowiedzi**[#]. Łącznie 3% badanych wskazało błędnie, prezentując tym samym opisywany powyżej mit.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie tylko 60% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż**. Jednocześnie, **5% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym**.

12% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

Można uznać, że wysoki odsetek badanych mieszkańców przyjmuje konstruktywne postawy wobec alkoholu i nie ulega stereotypom.

Łącznie **100%** respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie niewielkich ilości alkoholu**. Również **98%** badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych**. Także **100%** badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu**.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	0%	3%	45%	52%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	1%	59%	15%	25%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	0%	5%	59%	36%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	2%	10%	39%	49%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	0%	2%	8%	90%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	0%	0%	0%	100%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	0%	0%	0%	100%

Substancje psychoaktywne: nikotyna

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji nikotynowej**. Okazuje się, że **tylko 17% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa powyżej 18 roku życia. Najczęściej mieszkańcy wskazywali, że pierwszego papierosa zapalili w wieku między 16 a 18 rokiem życia (67%) . 16 % deklarowało wiek pomiędzy 13 a 15 rokiem życia.

54% badanych odpowiedziało, że nie pali papierosów. Okazyjnie robi to 22% badanych. 12% wskazało, że regularnie pali papierosy, a 11% e-papierosy.

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy się mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi.

46% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy. Jednakże, **13%** uważa, że są one **mniej szkodliwe** niż tradycyjne papierosy. **40%** badanych jest przeciwnego zdania, stwierdzając, że **mają one gorszy wpływ na zdrowie człowieka niż tradycyjne papierosy**.

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

97% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.

Wśród stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się **marihuana – 3% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje.** Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany (najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu). **Pozostałe 97% badanych twierdzi, że w ich otoczeniu nie ma osób przyjmujących substancje odurzające.**

100% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Przemoc w rodzinie

Przekonania dotyczące wychowania dzieci

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie. **Poniższe wartości pozwalają sądzić, że badani nie przejawiają postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla tradycyjnego, tj. konserwatywnego wychowania.**

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z odrzuceniem respondentów – **łącznie 100% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem.** Łącznie **100% badanych nie zgadza i raczej nie zgadza się** ze stwierdzeniem, że **kary fizyczne hartują dziecko** oraz pozwalają sobie lepiej radzić w przyszłości. Również **100% badanych zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem.** Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją wszystkich respondentów (łącznie 100%).

Zjawisko przemocy w rodzinie

Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni lub na dyskotecę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji#.

Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki są niepokojące, ponieważ 4% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 75% podejrzewa, że tak się dzieje.

Wśród badanych mieszkańców **88% badanych wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.** Badani wskazywali najczęściej policję i GOPS.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 83% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie nie występuje przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. **Tylko 1% mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie,** co oznacza, że w ich opinii przemoc występuje tylko w domach z marginesu społecznego.

Łącznie 73% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Poniższe wartości wskazują na bardzo wysoką świadomość badanych mieszkańców na temat specyfiki przemocy. **Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: prawdziwe i zdecydowanie prawdziwe:**

o, „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 5%;

o, „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – 0%;

o, „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 3%.

Twierdzenie	Zdecydowanie prawdziwe	Raczej prawdziwe	Raczej nieprawdziwe	Zdecydowanie nieprawdziwe
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	15%	68%	16%	1%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	0%	1%	75%	24%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	0%	73%	17%	10%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	5%	26%	69%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	0%	11%	89%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	3%	31%	66%

Hazard

W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakieś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdrapki (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy[#].

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Wyniki wskazują, że mieszkańcy gminy Sitkówka-Nowiny nie korzystają z gier losowych. **W subiektywnej ocenie większości przebadanych mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 76%. 73% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.**

Cyberprzemoc i uzależnienie od internetu

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS[#].*

Badania wykazały, że cyberprzemoc może stanowić dla lokalnej społeczności zauważalny problem. **Mianowicie, 7% badanych ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia), a **80% nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało.**

Poniżej przedstawiono dane związane z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **Łącznie 66% mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym, a 33% ocenia je jako dość rzadkie zjawisko.**

Badania sprzedawców napojów alkoholowych

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących

alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Grupa badana

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy. Grupa badana stanowiła 1 kobietę i 20 mężczyzn. 20 respondentów to pracownicy punktów, natomiast 1 osoba to ich właściciel. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 36 lat.

Cel badania

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badań

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Łącznie 95% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadza się z twierdzeniem: „alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce”. Świadczy, to wysokim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Łącznie 52% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 48% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli jest raczej przekonana, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.

Łącznie 19% respondentów opowiedziało się za tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku. Łącznie 81% badanych sprzedawców wyraża zdanie przeciwne.

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 90% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.** 10% ankietowanych przychyliła się do stwierdzenia, że zakup ten jest łatwy.

100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, łącznie 100% badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** Dodatkowo, łącznie 100% sprzedawców **nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

Łącznie 100% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Sitkówka-Nowiny uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

Łącznie 5% badanych uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Przeciwnego zdania jest 95% sprzedawców napojów alkoholowych.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Sitkówka-Nowiny deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w miesiącu (24%) oraz kilka razy w roku (48%).** Pozostałe wartości odnoszą się do prób zakupu alkoholu kilka razy w tygodniu (14%) oraz kilka razy dziennie (5%). Taka sytuacja nigdy nie zdarzyła się 10% badanych.

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być stosunkowo rzadkim zjawiskiem. 19% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w miesiącu. **81% badanych twierdzi, że takie sytuacje się u nich nie zdarzają.**

100% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie doszło do nieprzyjemnych zająć związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim wydaje się pozytywnie jednoznaczny. 90% badanych sprzedawców wskazało, że **nigdy nie sprzedało alkoholu** osobom, co do których miały podejrzenie, że są nieletnie. Natomiast 5% wskazało, że nie mieli pewności, co do wieku osoby, której sprzedały alkohol. 5% badanych deklaruje, że zdarzyło się to kilka razy.

W przypadku wątpliwości, co do wieku, **81% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, a często robi to 19% osób.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Sitkówka-Nowiny. **Łącznie 95% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze i bardzo dobrze.**

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy.

Oraz identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie oraz szkole;
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

Charakterystyka grupy badanej

<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe 5-8	224
Klasy gimnazjalne	41
ŁĄCZNIE	265

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. **Wyniki są zadowalające: najlepiej w klasie czują się uczniowie klas gimnazjalnych (łącznie 95%#).** Takiego samego zdania jest **89% uczniów klas 5-8 szkoły podstawowej.** Nie należy jednak bagatelizować faktu, że 4% uczniów klas 5-8 SP przeciwne określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chciałoby zmienić klasę.

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie szkół podstawowych w sporej części nigdy nie byli na wagarach (58%) lub byli na nich tylko raz (21%).**

Odsetek takich osób wzrasta wraz z wiekiem – w gimnazjum już 66% uczniów ma za sobą pierwsze wagary. 29% gimnazjalistów było na wagarach już kilka razy.

Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to zrobić#. Zarówno **uczniowie szkół podstawowych, jak i uczniowie gimnazjum opuszczali lekcje z głównie z powodu braku sympatii do przedmiotu lub nauczyciela, z którym mieli lekcję (SP 5-8 11%, GIM -**

15%),

z nudów (SP 5-8 - 13%; GIM - 15%), **w wyniku namówienia przez znajomych** (SP 5-8 – 6%; GIM – 12%) **oraz za zgodą rodziców** (SP 5-8 8%) **i ze stresu** (GIM 20%).

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie gminy Sitkówka-Nowiny deklarują w większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami:** SP 5-8: łącznie 93%; GIM: łącznie 90%.

Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, wraz z wiekiem nie ulega znacznym zmianom – gimnazjaliści oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie szkół podstawowych, jako mocne i zażyłe.

Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

Równie obiecujące są wyniki dotyczące poziomu zaufania do rodzica/opiekuna w wypadku przeżywania poważnego problemu. **Łącznie 84% uczniów klas szkoły podstawowej oraz 78% młodzieży gimnazjalnej chciałoby lub raczej chciałoby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami.**

Następnie zadaliśmy uczniom podobne pytanie, z tym, że tym razem grupą dorosłych, co do których uczniowie mieli się ustosunkować w kontekście **odczuwanego poziomu zaufania**, byli nauczyciele. Wraz z wiekiem uczniów on spada. **Dzieci i młodzież gminy Sitkówka-Nowiny rzadziej po poradę czy pomoc zgłosiliby się do nauczyciela niż do rodzica. Nadal jednak wyniki uzyskane w tej kwestii można uznać za relatywnie satysfakcjonujące:** łącznie odpowiednio 65% uczniów klas SP 5-8 oraz 57% uczniów klas gimnazjalnych obdarzyłyby zaufaniem pedagogów.

Wyniki

Substancje psychoaktywne: Alkohol

Inicjację alkoholową ma za sobą: 27% badanych uczniów klas SP 5-8 oraz 71% uczniów klas GIM.

Najczęściej deklarowaną **okolicznością inicjacji alkoholowej** uczniów zarówno szkoły podstawowej, jak i gimnazjalistów, **jest towarzystwo rodziny** (SP 5-8 - 14%; ; GIM - 24%) **oraz spotkanie ze znajomymi** (SP 5-8 - 4%; GIM - 17%). Aczkolwiek, większość badanych wskazała, że to pytanie ich nie dotyczy (SP 5-8- 74%; GIM - 39%).

Powyższe wyniki wydają się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników.

Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, **jak często młodzi ludzie sięgają alkohol.** 75% **najmłodszych uczniów** wskazało, że to pytanie ich **nie dotyczy**. Wraz z wiekiem ta tendencja się zmienia: GIM - 41%. Wśród **uczniów klas SP 5-8 i GIM najczęściej** pojawiały się dwie kategorie odpowiedzi, które odnosiły się do **jednorazowego** (SP 5-8 - 13%; GIM - 17%) oraz **kilkukrotnego spożycia alkoholu** (SP 5-8 - 8%; GIM - 24%).

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Starsi uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo** (GIM - 17%) oraz **wódkę** (GIM - 10%). Deklaracje uczniów, których to pytanie nie dotyczy maleje odwrotnie proporcjonalnie do wieku (SP 5-8 - 79%; GIM – 44%).

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Pokazane poniżej wyniki wskazują, że **56% uczniów klas SP 5-8 oraz 32% gimnazjalistów nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych**

18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Z kolei łącznie 47% najstarszych uczniów wskazuje, że jest przeciwnie, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

Substancje psychoaktywne: Papierosy

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z gminy Sitkówka-Nowiny, czy kiedykolwiek próbowali papierosa, oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 13% uczniów szkoły podstawowej oraz 37% gimnazjalistów.**

Najczęściej wskazywaną przez uczniów **okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi** (SP 5-8 - 8%; GIM - 20%) oraz **w szkole** (GIM - 7%). W większości jednak ten problem uczniów nie dotyczy (SP 5-8 87%; GIM - 63%).

Większość uczniów z gminy Sitkówka-Nowiny, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 5-8 26%; GIM - 29%). Odpowiedzi uczniów, których to pytanie nie dotyczy (bo nigdy nie palili): SP 5-8 69%; GIM - 51%.

Uczniowie klas podstawowych prawie w większości oceniają, że ich koledzy raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 63%). Inaczej kształtują się wyniki wśród starszych uczniów. Wśród gimnazjalistów podobnie stwierdza już **29%** uczniów.

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Większość uczniów klas podstawowych nie znalazło odpowiedzi na to pytanie : 57%.** Gimnazjaliści mają w tym względzie zupełnie inne poglądy.

29% uczniów GIM wskazało, że nie wie, a łącznie **58%** z nich oceniło, że **raczej i bardzo łatwo jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia.**

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

Wyniki badań wskazują, że badani uczniowie nie przejawiają problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków lub dopalaczy: SP 5-8 – 96; GIM – 93%.

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie marihuana (GIM: 12%) oraz LSD (SP: 6%). Powyższe wartości jednak odzwierciedlają pojedyncze deklaracje uczniów, ponieważ zdecydowana większość badanych wskazała, że ten problem ich nie dotyczy (SP 5-8 - 92%; GIM – 80%).

Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” uczniowie w większości odpowiedzi deklaruwali, że **ten problem ich nie dotyczy:** SP 5-8- 93; GIM - 90%.

Poniższe wykresy przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana większość uczniów klasy podstawowych (89) i klas gimnazjalnych (71%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Jednakże aż 22% gimnazjalistów uważa, że jest to łatwe lub raczej łatwe.**

Postawy wobec substancji psychoaktywnych

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach SP 5-8

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	24%	29%	15%	31%

Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	10%	17%	19%	55%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	46%	17%	12%	25%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	10%	7%	16%	67%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	13%	8%	21%	58%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	12%	16%	20%	53%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9%	8%	15%	68%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	56%	16%	8%	21%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	12%	8%	21%	58%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	18%	15%	21%	46%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach GIM

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	20%	39%	24%	17%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	17%	17%	27%	39%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	34%	22%	29%	15%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	7%	12%	27%	54%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	10%	15%	20%	56%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	5%	5%	22%	68%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	7%	7%	22%	63%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	68%	15%	2%	15%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	15%	0%	27%	59%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	29%	27%	22%	22%

Przemoc w szkole

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w gminie Sitkówka-Nowiny pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Spora część badanych uczniów deklaruje, że nie jest ofiarą przemocy szkolnej (SP 5-8 - 47%; GIM - 49%). Niewielki odsetek uczniów (SP 5-8 16%; GIM - 7%) przyznaje, że często i bardzo często doświadcza w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej).

W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało **łącznie 14% uczniów SP 5-8 nie czuje się w szkole bezpiecznie. Gimnazjaliści, natomiast, w 100% deklarują poczucie bezpieczeństwa.**

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. **Można przyjąć, że większość badanych uczniów zasadniczo w szkole czuje się bezpiecznie: SP 5-8 - 73%; GIM - 85%.**

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że **w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu” uczniów – przyznaje to 11% uczniów SP 5-8 12% uczniów GIM.**

Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)#.

Większość uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 5-8 - 44; GIM - 41%).

Jednakże, **spora część uczniów deklaruje, że spędza przed komputerem od czterech do pięciu (SP 5-8 – 15%; GIM - 29%), a nawet więcej niż 5 godzin dziennie (SP 5-8 - 19%; GIM - 17%).** W praktyce może to oznaczać, że po przyjeździe ze szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu.

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być portale społecznościowe (SP 5-8 - 28%; GIM - 24%), gry komputerowe (SP 5-8 - 38%; GIM - 27%) oraz strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami (SP 5-8 - 10%; GIM - 12%).**

Łącznie 73% uczniów szkoły podstawowej oraz 83% młodzieży gimnazjalnej deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuli by negatywnie (SP 5-8– 11%; GIM – 2%).

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajęń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w gminie Sitkówka-Nowiny nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

29% uczniów SP 5-8 oraz tyle samo uczniów GIM doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 5-8 - 25%; GIM - 32%), zostali ośmieszani przez filmiki lub obrazki (SP 5-8 – 13%; GIM – 17%) oraz często padali też ofiarami włamania na konto (SP 5-8 -22%; GIM - 17%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Hazard

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)[#]. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier[#]. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki[#].

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny.

Większość uczniów nie korzystało nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP 5-8 - 75%; GIM - 61%). Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach, jest zauważalny.

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są niewiele mniej popularne wśród dzieci i młodzieży z gminy Sitkówka-Nowiny. 82% młodszych i 66% starszych uczniów nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki.

Wybrane Zagadnienia z ESPAD-u. Porównanie wyników badania uczniów z Gminy Sitkówka-Nowiny z wynikami próby ogólnopolskiej z 2015 roku

Metodologia

W niniejszym rozdziale zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego w gminie Sitkówka-Nowiny z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co cztery lata według tych samych wystandaryzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach losowych uczniów klas III gimnazjów i klas II szkół ponadgimnazjalnych (wg nowego systemu edukacji). Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2015 roku objęło 3526 uczniów klas gimnazjum oraz 2770 uczniów szkoły ponadgimnazjalnej.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy w roku 2018 zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2015. Porównania dokonywano w ramach tych samych grup wiekowych tj.:

- uczniowie klas 3. klas gimnazjalnych z gminy Sitkówka-Nowiny i z próby ogólnopolskiej.

Cel badania

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym:

- napojów alkoholowych;
- papierosów;
- narkotyków, leków i substancji wziewnych,

a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2015.

Grupa badana

Badaniami objęto uczniów trzecich klas gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat).

3. klasy gimnazjalne (3 GIM)

39

Poniższy wykres obrazuje rozkład płci osób badanych. Zawarto na nim także rozkład płci osób badanych w ramach ESPAD-u uczniów 3. klas gimnazjalnych (3 GIM PL).

Wyniki z komentarzem

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów gminy Sitkówka-Nowiny, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest **na dużo niższym poziomie** w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. **Gimnazjaliści w gminie Sitkówka-Nowiny zdecydowanie rzadziej sięgają po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski**, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu.

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Sitkówka-Nowiny z zakresu spożywania napojów alkoholowych.

Spożywanie napojów alkoholowych

3 GIM SITKÓWKA-NOWINY

	Nie piłem	1-2 razy	3-5 razy	6-9 razy	10-19 razy	20-39 razy	40 razy lub więcej
W życiu	23%	15%	26%	10%	15%	3%	8%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	33%	21%	26%	5%	10%	0%	5%
W ciągu ostatnich 30 dni	77%	10%	8%	5%	0%	0%	0%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

Wyniki pokazują różnice w wyborze poszczególnych napojów alkoholowych przez gimnazjalistów w gminie Sitkówka-Nowiny w porównaniu do ich rówieśników z terenu Polski:

- piwo: 3 GIM Sitkówka-Nowiny - o **6%%** rzadziej niż 3 GIM PL,
- wino: 3 GIM Sitkówka-Nowiny - o **11%** rzadziej niż 3 GIM PL,
- wódka: 3 GIM Sitkówka-Nowiny - o **3%** rzadziej niż 3 GIM PL,
- cider lub alkopop: 3 GIM Sitkówka-Nowiny na tym samym poziomie co 3 GIM PL.

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Sitkówka-Nowiny z zakresu **spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych** (podczas ostatniej okazji picia napojów alkoholowych).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych wskazuje, iż **uczniowie klas trzecich gimnazjum w gminie Sitkówka-Nowiny najczęściej spożywają mniej niż 0,5 litra piwa (28%) oraz mniej niż jeden kieliszek wina (15%)**. W kwestii spożywania **wódki** uczniowie 3 GIM Sitkówka-Nowiny najczęściej spożywają **więcej niż 3 kieliszki (łącznie 26%)**.

Powyższe wyniki wskazują, że w porównaniu do uczniów z terenu całej Polski, **uczniowie w gminie Sitkówka-Nowiny nie tylko spożywają mniej alkoholu, ale również piją z umiarem napoje alkoholowe o mniejszej zawartości procentowej alkoholu**.

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych

PIWO

3 GIM SITKÓWKA-NOWINY

<i>Nigdy nie piję piwa</i>	31%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) piwa</i>	26%
<i>Mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)</i>	28%
<i>1-2 typowe butelki lub puszki (powyżej 0,5 do 1 litra)</i>	15%
<i>3-4 typowe butelki lub puszki (powyżej 1 litra do 2 litrów)</i>	0%
<i>5 lub więcej typowych butelek lub puszek (powyżej 2 litrów)</i>	0%

WINO

3 GIM SITKÓWKA-NOWINY

<i>Nigdy nie piję wina</i>	56%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wina</i>	15%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 100 gram)</i>	15%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 100 gram do 200 gram)</i>	10%
<i>Pół butelki (ok. 370 gram)</i>	3%
<i>Butelkę lub więcej (750 gram lub więcej)</i>	0%

WÓDKA

3 GIM SITKÓWKA-NOWINY

<i>Nigdy nie piję wódki</i>	46%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wódki</i>	10%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 50 gram)</i>	8%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 50 gram do 100 gram)</i>	10%
<i>3-5 kieliszków (powyżej 100 gram do 250 gram)</i>	13%
<i>6 kieliszków lub więcej (300 gram lub więcej)</i>	13%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

Poniższe wartości odzwierciedlają strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „**Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?**” Oczekiwanie uczniów gminy Sitkówka-Nowiny wobec alkoholu różni się w porównaniu do próby ogólnopolskiej.

Uczniowie 3 GIM Sitkówka-Nowiny, w porównaniu do uczniów 3 GIM PL, zgłaszali:

częściej:

oobawy kłopotów z policją (o 2%);

ozaszkodzenie swojemu zdrowiu (o 10%);

ozrobienie czegoś, czego będą żalowali (o 3%);

rzadziej:

opoczucie odprężenia (21%);

obyście bardziej przyjaznym i towarzyskim (o 7%);

- o poczucie bycia szczęśliwym (o 4%);
- o zapomnienie o swoich problemach (o 12%);
- o obawy, że nie będą mogli przestać pić (o 5%);
- o obawy przed kacem (10%);
- o przekonanie o świetnej zabawie (o 12%);
- o obawy przed mdłościami (o 4%);

W tabeli na następnych stronach zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Sitkówka-Nowiny oraz próby ogólnopolskiej z zakresu **oczekiwań wobec alkoholu**.

Uczniowie 3GIM Sitkówka-Nowiny najczęściej nie są pewni lub przekonani o tym, że napicie się alkoholu pomoże im się odprężyć, spowoduje kłopoty z policją, poczuć się szczęśliwymi, zapomnieć o problemach lub sprawi, że będą się świetnie bawić, staną się bardziej przyjaźni i towarzyscy, zrobią coś, czego będą później żałowali, będą mieć kaca, mdłości lub alkohol zaszkodzi ich zdrowiu. Uważają, że zupełnie nieprawdopodobne jest, że nie będą w stanie przestać pić.

Oczekiwania wobec alkoholu

1. Poczuję się odprężony(a)

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	10%	31%
Prawdopodobne	23%	40%
Nie wiadomo	33%	18%
Mало prawdopodobne	10%	7%
Zupełnie nieprawdopodobne	23%	5%

2. Będę miał kłopoty z policją

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	8%	6%
Prawdopodobne	13%	11%
Nie wiadomo	41%	30%
Mало prawdopodobne	23%	26%
Zupełnie nieprawdopodobne	15%	27%

3. Zaszkozi to mojemu zdrowiu

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	18%	8%
Prawdopodobne	26%	20%
Nie wiadomo	33%	35%
Mало prawdopodobne	13%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	10%	10%

4. Poczuję się szczęśliwy(a)

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	13%	17%
Prawdopodobne	15%	35%
Nie wiadomo	36%	31%
Mało prawdopodobne	21%	11%
Zupełnie nieprawdopodobne	15%	6%

5. Zapomnę o swoich problemach

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	5%	17%
Prawdopodobne	15%	34%
Nie wiadomo	41%	26%
Mało prawdopodobne	18%	14%
Zupełnie nieprawdopodobne	21%	8%

6. Nie będę w stanie przestać pić

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	0%	5%
Prawdopodobne	3%	8%
Nie wiadomo	33%	24%
Mało prawdopodobne	21%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	44%	36%

7. Będę miał(a) kaca

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	5%	15%
Prawdopodobne	18%	28%
Nie wiadomo	36%	28%
Mało prawdopodobne	21%	19%
Zupełnie nieprawdopodobne	21%	11%

8. Będę bardziej przyjazny(a) i towarzyski(a)

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	15%	22%
Prawdopodobne	18%	40%
Nie wiadomo	44%	25%
Mało prawdopodobne	8%	7%
Zupełnie nieprawdopodobne	15%	6%

9. Zrobię coś, czego będę żałował(a)

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	13%	10%
Prawdopodobne	23%	19%
Nie wiadomo	33%	33%
Mało prawdopodobne	18%	23%
Zupełnie nieprawdopodobne	13%	16%

10. Będę się świetnie bawić

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	13%	25%
Prawdopodobne	23%	40%
Nie wiadomo	44%	26%
Mało prawdopodobne	8%	5%
Zupełnie nieprawdopodobne	13%	5%

11. Zrobi mi się niedobrze (będę miał(a) mdłości)

	3 GIM Sitkówka-Nowiny	3 GIM PL
Bardzo prawdopodobne	5%	9%
Prawdopodobne	18%	21%
Nie wiadomo	41%	35%
Mało prawdopodobne	13%	22%
Zupełnie nieprawdopodobne	23%	13%

Kolejna poddana badaniu kwestia dotyczyła **deklaracji uczniów na temat palenia przez nich papierosów**. Większość uczniów gminy Sitkówka-Nowiny deklaruje, że nigdy nie paliła (3 GIM Sitkówka-Nowiny - 54%), w próbie ogólnopolskiej ten odsetek wynosił 29% (3 GIM PL). Rozkład pozostałych odpowiedzi **uczniów z gminy Sitkówka-Nowiny**:

o1 – 2 razy: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 2% częściej (3 GIM Sitkówka-Nowiny - 15%; 3 GIM PL – 13%);

o3 – 5 razy: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 3% rzadziej (3 GIM Sitkówka-Nowiny - 5%; 3 GIM PL – 8%);

o6 – 9 razy: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 1% rzadziej (3 GIM Sitkówka-Nowiny - 5%; 3 GIM PL – 6%);

o10 – 19 razy: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 2% częściej (3 GIM Sitkówka-Nowiny - 8%; 3 GIM PL – 6%);

o20 – 39 razy: 3 GIM Sitkówka-Nowiny oraz 3 GIM PL – 5%;

o40 razy i więcej: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 26% rzadziej (3 GIM Sitkówka-Nowiny - 8%; 3 GIM PL – 34%);

Podobne różnice ujawniają deklaracje uczniów związane z **paleniem papierosów w ciągu miesiąca przed badaniem**. Uczniowie z gminy Sitkówka-Nowiny w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem **palili rzadziej i mniej w porównaniu do swoich rówieśników z terenu całej Polski**.

Struktura odpowiedzi uczniów:

owcale nie paliłem(łam) w czasie ostatnich 30 dni: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 27% częściej (3 GIM Sitkówka-Nowiny – 85%; 3 GIM PL – 58%);

omniej niż 1 papieros na tydzień: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 10% rzadziej (3 GIM Sitkówka-Nowiny – 0%; 3 GIM PL – 10%);

o1 – 5 papierosów dziennie: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 2% rzadziej (3 GIM Sitkówka-Nowiny – 10%; 3 GIM PL – 12%);

o6 - 10 papierosów dziennie: 3 GIM Sitkówka-Nowiny o 8% rzadziej (3 GIM Sitkówka-Nowiny – 0%; 3 GIM PL – 8%).

Wśród **gimnazjalistów**, w badaniu ogólnopolskim, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **choć raz w życiu**, okazały się **marihuana i haszysz (43%)**. Z kolei wśród uczniów **3 GIM Sitkówka-Nowiny** są to zarówno **marihuana i haszysz (18%) oraz substancje wziewne (klej, aerozole itp.) -15%**.

Wśród **gimnazjalistów**, w badaniu ogólnopolskim, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **w czasie ostatnich 12 miesięcy** nadal są **marihuana i haszysz (26%)**. Z kolei wśród uczniów **3 GIM Sitkówka-Nowiny** **marihuana i haszysz** uzyskały wartość 13%. Na drugim miejscu są **substancje wziewne (klej, aerozole, itp.) - 5%**

Wśród **gimnazjalistów**, w badaniu ogólnopolskim, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **w czasie ostatnich 30 dni** nadal są **marihuana i haszysz (15%)**. Wśród uczniów **3 GIM Sitkówka-Nowiny** na pierwszym miejscu również znajdują się plasują się **marihuana i haszysz (3%)** oraz **kleje i aerozole (3%)**.

W poniższych tabelach zawarto pełne wyniki badania **uczniów szkół z gminy Sitkówka-Nowiny z zakresu użycia środków psychoaktywnych**.

Wyniki z zakresu **użycia marihuany i haszyszu** wśród uczniów 3 GIM Sitkówka-Nowiny wskazują, że pomimo, iż większość uczniów deklaruje nie używanie tych środków, ta część, która je zażywa robiła to **najczęściej 3-5 razy (10%) w ogóle w swoim życiu, natomiast w ciągu ostatnich 12 miesięcy 1-2 razy (8%)**.

Uczniowie w gminie Sitkówka-Nowiny w większości **używali substancji wziewnych (kleju, aerozoli itp.)** w ogóle w życiu 1-2 razy (10%).

Użycie marihuany lub haszyszu

3 GIM Sitkówka-Nowiny

<i>Nie używałem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
-------------------------	---------------------	---------------------	---------------------	-----------------------	-----------------------	-------------------------------

W życiu	82%	5%	10%	3%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	87%	8%	3%	3%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	97%	0%	3%	0%	0%	0%	0%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

Użycie substancji wziewnych (kleju, aerozoli itp.)

3 GIM Sitkówka-Nowiny

	<i>Nie używałem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	85%	10%	0%	3%	3%	0%	0%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	95%	3%	0%	0%	3%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	97%	0%	3%	0%	0%	0%	0%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu

W przypadku używania pozostałych substancji psychoaktywnych, uczniowie 3 GIM Sitkówka-Nowiny, najczęściej deklarowali, że nigdy nie używali podanych substancji.

Uczniowie, którzy **używali substancji psychoaktywnych, najczęściej używali leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza**, zarówno w czasie ostatnich 30 dni (5%), jak i kiedykolwiek w życiu (3%).

**Użycie pozostałych substancji psychoaktywnych
(pytanie wielokrotnego wyboru)**

3 GIM Sitkówka-Nowiny

	<i>N i e , n i g d y</i>	<i>Tak, w czasie ostatnich 30 dni</i>	<i>Tak, w czasie ostatnich 12 miesięcy</i>	<i>Tak, kiedykolwiek w życiu</i>	
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	92%	5%	0%	3%	
Amfetamina	100%	0%	0%	0%	
LSD lub inne halucynogeny	97%	0%	0%	3%	
Crack	100%	0%	0%	0%	
Kokaina	100%	0%	0%	0%	
Heroina		100%	0%	0%	0%
Ecstasy		100%	0%	0%	0%
Grzyby halucynogenne		97%	0%	3%	0%
GHB		100%	0%	0%	0%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki		100%	0%	0%	0%
Alkohol razem z tabletkami		100%	0%	0%	0%
Alkohol razem z marihuaną		95%	0%	3%	3%
Sterydy anaboliczne		90%	3%	5%	3%
Polska heroina, tzw. „kompot”		100%	0%	0%	0%

Pierwszą substancję psychoaktywną, jakiej użyli uczniowie w gminie Sitkówka-Nowiny były leki uspokajające i nasenne bez zalecenia lekarza (5%) oraz marihuana lub haszysz (13%),

Uczniowie zapytani o **źródło pozyskania substancji psychoaktywnej**, najczęściej odpowiedzieli, że dostali ją od kolegi lub koleżanki lub brali w grupie przyjaciół (łącznie 6%).

Natomiast, na pytanie o **powód pierwszego użycia** uczniowie 3 GIM Sitkówka-Nowiny, najczęściej odpowiedzieli, że byli ciekawi (5%) oraz chcieli poczuć się „na haju” (3%).

Pierwsza użyta substancja psychoaktywna

3 GIM Sitkówka-Nowiny

<i>Nigdy nie spróbowałem(am) żadnej z niżej wymienionych substancji</i>	82%
<i>Leki uspokajające lub nasenne bez zalecenia lekarza</i>	5%
<i>Marihuana lub haszysz</i>	13%
<i>LSD</i>	0%
<i>Amfetamina</i>	0%
<i>Crack</i>	0%
<i>Kokaina</i>	0%
<i>Heroina</i>	0%
<i>Ecstasy</i>	0%
<i>Grzyby halucynogenne</i>	0%
<i>GHB</i>	0%
<i>Polska heroina, czyli tzw. „kompot”</i>	0%
<i>Spróbowałem(am) jakiegoś środka odurzającego, ale nie wiem, co to był za środek</i>	0%

Źródło pozyskania substancji psychoaktywnej podczas pierwszego użycia

	3 GIM Sitkówka-Nowiny
<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z poprzednio wymienionych substancji</i>	82%
<i>Dostałem(am) od starszego brata lub siostry</i>	0%
<i>Dostałem(am) od starszego kolegi/koleżanki</i>	0%
<i>Dostałem(am) od kolegi/koleżanki w moim wieku lub młodszych ode mnie"</i>	3%
<i>Dostałem(am) od kogoś, kogo znałem(am) ze słyszenia, ale nie osobiście"</i>	0%
<i>Dostałem(am) od obcej osoby</i>	0%
<i>Braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół</i>	3%
<i>Kupiłem od kolegi</i>	0%
<i>Kupiłem od obcej osoby</i>	0%
<i>Dostałem od jednego z rodziców</i>	0%
<i>Wziąłem z domu, bez pozwolenia rodziców</i>	0%
<i>Żadne z powyższych</i>	12%

**Powód pierwszego użycia substancji psychoaktywnej
(pytanie wielokrotnego wyboru)**

	3 GIM Sitkówka-Nowiny
<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z poprzednio wymienionych substancji</i>	82%
<i>Chciałem(am) się czuć na „haju”</i>	3%
<i>Nie chciałem(am) odstawać od grupy</i>	0%
<i>Nie miałem(am) nic do roboty</i>	0%
<i>Byłem(am) ciekawy</i>	5%
<i>Chciałem(am) zapomnieć o swoich problemach</i>	0%
<i>Inny powód</i>	8%
<i>Nie pamiętam powodu</i>	82%

Podsumowanie

Dorośli mieszkańcy gminy

oNajpoważniejszym problemem w opinii mieszkańców jest zanieczyszczenie powietrza (smog). Warto wspierać różnego rodzaju akcje promujące rozpowszechnianie wiedzy z tego tematu i poszukujące rozwiązań tego problemu. Jednymi z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób są plakaty oraz ulotki edukacyjne.

oWedług opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy gminy Sitkówka-Nowiny odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w miesiącu lub kilka razy w roku. Wyniki pokazują, że mieszkańcy gminy Sitkówka-Nowiny piją okazjonalnie, a spożywane porcje są niewielkie. Aż 36% badanych deklaruje abstynencje.

oMożna uznać, że wysoki odsetek badanych mieszkańców przyjmuje konstruktywne postawy wobec szkodliwości alkoholu i nie ulega stereotypom.

oNiewielki odsetek badanych (3%) deklaruje, że w mają w swoim środowisku osoby przyjmujące substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.

oMieszkańcy gminy Sitkówka-Nowiny sugerują, że występuje w ich otoczeniu zjawisko przemocy w rodzinie. Jednakże 88% badanych wie, do jakich instytucji może się zgłosić ofiara przemocy. Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat instytucji oferujących pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doznającym przemocy.

oBadanie wykazało, że cyberprzemoc stanowi dla lokalnej społeczności zauważalny problem. Wskazuje to na konieczność edukacji mieszkańców z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, poprzez wspieranie świadomości prawnej oraz umiejętności ochrony własnych danych w sieci. Ważne jest również wskazanie mieszkańcom instytucji, do których mogą się zgłosić osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

oRozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol większość badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek. Jednak w przypadku zestawienia tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu gminy Sitkówka-Nowiny, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Łącznie 47% starszych uczniów oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić alkohol osobom poniżej 18 roku życia. W kwestii zakupu papierosów przez osoby nieletnie tego samego zdania jest 58% gimnazjalistów. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

Dzieci i młodzież szkolna

oWyniki dotyczące spożywania przez uczniów alkoholu oraz palenia papierosów są niepokojące. Spora część uczniów zarówno szkoły podstawowej, jak i gimnazjum na już za sobą inicjację alkoholową i nikotynową. Za częstą okoliczność spróbowania po raz pierwszy tych substancji, oprócz spotkań ze znajomymi, uczniowie wskazywali towarzystwo rodziny. Powyższe wyniki wskazują na potrzebę przeprowadzenia wśród uczniów programów profilaktycznych dotyczących szkodliwości spożywania alkoholu i palenia papierosów. Co więcej, warto w te programy włączyć rodziców i opiekunów dzieci, a także grono pedagogiczne. Jest to warunkiem inicjowania zmian systemowych, a więc nie tylko pracy nad postawami i przekonaniem uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

oWyniki dotyczące zażywania substancji psychoaktywnych tj. narkotyków i dopalaczy, wskazują, że w zdecydowanej większości ten problem nie dotyczy uczniów szkół podstawowych, jednak wśród uczniów gimnazjalnych w gminie Sitkówka-Nowiny 7% próbowało już narkotyków. Wśród przyjmowanych

substancji na pierwszym miejscu znajduje się marihuana. Aż 22% deklaruje, że zakup tych substancji jest łatwy.

oWiększość uczniów nie miała kontaktu z grami na automatach oraz grami internetowymi „na pieniądze”, jednakże odsetek tych, którzy mają doświadczenia z tego typu rozrywką jest zauważalny. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadań na lekcjach wychowawczych.

oZ odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów. Na podstawie powyższych danych nie można uznać zjawiska tzw. chrztu, jako marginalne. Aczkolwiek, stanowią one jednocześnie wskaźnik jego obecności w przestrzeni szkoły. Wobec czego powinny one skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

oCo więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.

oW perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

oDodatkowo, należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole, niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Także nauczyciele mogą podsuwać uczniom na lekcjach adresy ciekawych stron, związane w jakiś sposób z przedmiotem lekcji.

oNa uwagę zasługuje także fakt, że uczniowie rzadziej wskazywali w kwestii zaufania nauczycieli. Godne polecenia byłoby zorganizowanie spotkań dla wychowawców ze specjalistami z zakresu profilaktyki, podczas których nauczyciele mogliby zdobyć wiedzę na temat sposobów wzmacniania relacji zaufania i budowania zasobów chroniących. Pożądane byłoby zaaranżowanie odpowiednio poprowadzonych godzin wychowawczych z młodzieżą, na których nauczyciel będzie miał okazję pokazać się uczniom nie tylko jako osoba odpowiedzialna za sprawy organizacyjne i prowadzenie danego przedmiotu, ale także jako godny zaufania dorosły, który jest otwarty na trudne kwestie osobiste trapiące dzieci i młodzież.

Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania[#]. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu[#]. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka[#]:

Czynniki ryzyka

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą

- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

Czynniki chroniące

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*[#].

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy[#].

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmocnienie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym.** Mianowicie:

nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmocnienie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;

do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących gimnazjalistów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.

efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;

wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”[#];

działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki

jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić#:

ozwrocenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;

owsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;

owsparcie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;

owzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;

okreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

III. *Sytuacja Gminy oraz dane statystyczne za rok 2019.*

Na dzień opracowania Gminnego Programu, Gmina Sitkówka – Nowiny liczyła 7626 mieszkańców. Są to zarówno mieszkańcy stali jak i zameldowani na pobyt czasowy trwający powyżej 3 miesiące.

Sytuacja Gminy za rok 2019 oraz przedstawione poniżej informacje zostały zebrane od niżej wymienionych instytucji:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sitkówce – Nowinach,
- 2) Posterunek Policji w Sitkówce – Nowinach oraz Komisariat Policji w Chęcinach,
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 4) terapeuta, psycholog w Punkcie Konsultacyjnym w Nowinach,
- 5) psycholog zatrudniony w szkołach podstawowych oraz przedszkolu samorządowym w Nowinach,
- 6) prawnik, dyżurujący w ramach projektu „Nowińskie Centrum Rozwoju”.

Alkohol i problem alkoholizmu w naszej Gminie.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Sitkówka – Nowiny działa w naszej gminie od wielu lat w oparciu o realizację zadań własnych, określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Na przestrzeni wielu lat, działalność gminnej komisji zmieniała się i w chwili obecnej gminna komisja obejmuje swoim działaniem wiele obszarów.

Zebrane poniżej informacje, dotyczące problemu alkoholizmu w naszej gminie pochodzą przede wszystkim od pełnomocnika wójta ds. rozwiązywania problemów alkoholowych i zwalczania narkomanii oraz poszczególnych instytucji, które inicjują działania gminnej komisji we wszystkich obszarach określonych w ustawie.

Na dzień przygotowania gminnego programu tj. 30 listopada 2019r., w roku 2019 do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 26 wniosków o leczenie odwykowe. Wnioskodawcami byli przede wszystkim pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sitkówce-Nowinach oraz najbliżsi członkowie rodziny. W chwili obecnej, policja nie wnioskuje o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego, z uwagi na procedurę Niebieskiej Karty. Funkcjonariusze policji, w momencie stwierdzenia zjawiska nadużywania alkoholu u osoby, wobec której uruchomiono procedurę Niebieskiej karty, zaznaczają w formularzu NK informację o tym, że osoba stosująca przemoc jest osobą uzależnioną od alkoholu. Na tej podstawie wszczyna procedurę Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Sitkówka-Nowiny.

Na 26 zgłoszonych osób i przebadanych osób, wobec 7 osób skierowano wnioski do Sądu Rodzinnego w Kielcach o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego wobec osób uzależnionych od alkoholu, wobec 7 osób umorzono postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, z powodu nierozpoznania uzależnienia od alkoholu. Najczęściej powodem przesłania wniosku do Sądu było niestawianie się osoby uzależnionej na badanie lub posiedzenie komisji bądź też przerwanie terapii. W takich sytuacjach, Gminna Komisja ma obowiązek przekazać wniosek do Sądu Rejonowego w Kielcach, w celu przebadania przez biegłych oraz zastosowania przymusowego leczenia odwykowego. Dużą grupę osób współuzależnionych czyli najbliższej rodziny, udało się zmotywować do podjęcia terapii dla osób współuzależnionych. Osoby te skierowano do psychologa i terapeuty w Punkcie Konsultacyjnym w Nowinach lub do Świętokrzyskiego Centrum Profilaktyki w Kielcach. Na skutek przeprowadzonych rozmów przez członków Gminnej Komisji obserwuje się, że w bardzo wielu przypadkach problem nadużywania alkoholu w danej rodzinie nie jest problemem wiodącym. Często nadużywanie alkoholu jest skutkiem konfliktu rodzinnego spowodowanego różnymi czynnikami takimi jak utrata pracy, depresja, kłopoty wychowawcze z dziećmi, śmierć bliskiej osoby czy rozpad małżeństwa.

1. Działalność punktu konsultacyjnego.

W roku 2019 w Punkcie Konsultacyjnym w Nowinach dyżurowali specjaliści to jest terapeuta, psycholog i prawnik. Dyżury terapeuty i psychologa odbywały się w każdym tygodniu w poniedziałki i środy, natomiast dyżury prawnika dwa razy w miesiącu, po 2 godziny 30 minut każdy dyżur. Specjaliści w roku 2019 zatrudnieni byli w ramach projektu Nowińskie Centrum Rozwoju i ich wynagrodzenia do 31 sierpnia 2019r. finansowane były ze środków projektu. Dyżury pozostałej części roku, zostały zabezpieczone środkami Gminnego Programu.

A. Konsultacje psychologiczne odbywały się w formie:

- jednorazowych konsultacji psychologicznych,
- doradztwa, poradnictwa psychologicznego,
- konsultacji i przekierowania do innego specjalisty (np. terapeuta uzależnień, grupa terapeutyczna lub wsparcia, psychiatra),
- Interwencji oraz Interwencji kryzysowej,
- mediacji,
- konsultacji rodzinnej,
- konsultacji pedagogiczno – wychowawczej (wypracowanie strategii wychowawczych),
- konsultacji psychoedukacyjnej lub profilaktycznej,
- wielokrotnych spotkań, pracy nad problemem/trudnością,
- wizyt domowych,
- doradztwa zawodowego.

Obszary problemowe zgłaszane w ramach konsultacji psychologicznych to głównie uzależnienia (od substancji psychoaktywnych, behawioralne), współuzależnienie, kryzysy emocjonalne, kryzysy adaptacyjne, nieporozumienia/kryzysy rodzinne, konflikty z prawem, utrata pracy, rozwód, śmierć bliskiej osoby, problemy związane z separacją, rozwodem (konflikty około rozwodowe, okolorozstaniowe) a tym samym podziałem pieczy rodzicielskiej, trudności wychowawcze, kryzysy tożsamości, zaburzenia osobowości, zaburzenia odżywiania, zaburzenia lękowe, nerwicowe, problemy ze snem, zaburzenia seksualne (nowa jednostka), zaburzenia psychosomatyczne, przemoc w rodzinie (głównie osoby doznające przemocy ale również osoby starsze doznające przemocy ze strony dzieci, wnuków), zaburzenia okresu dorastania (stany depresyjne, zaburzenia opozycyjno - buntownicze) i inne.

Łącznie z konsultacji psychologicznych w ramach finansowania gminnego programu skorzystało w okresie od września do końca listopada tego roku około 23 osoby (w tym dzieci), zdecydowana większość klientów gabinetu psychologicznego była na wizycie przynajmniej dwa razy, zwykle kilkakrotnie (więcej niż trzy razy).

Wśród korzystających z porad psychologa były głównie matki z dziećmi, a szczegółowa liczba klientów przedstawiona jest poniżej:

- liczba dzieci objętych wsparciem psychologicznym (osoby <18 r.ż.) – 5,
- liczba kobiet – 14
- liczba mężczyzn – 4

Jak wynika z powyższych danych, głównymi odbiorcami pomocy psychologicznej w punkcie konsultacyjnym są w przeważającej większości kobiety oraz kobiety i ich dzieci. Mężczyźni stanowią zdecydowanie mniejszość klientów gabinetu, jednak zauważa się również, iż w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła liczba mężczyzn korzystających ze wsparcia specjalisty. Funkcjonowanie punktu konsultacyjnego w gminie niejednokrotnie jest jedyną szansą dla niektórych mieszkańców na nieodpłatny, szybki kontakt ze specjalistą bez konieczności rejestracji, oczekiwania na odległy termin oraz ponoszenia kosztów związanych z dojazdami do odpowiednich specjalistów i placówek. Zgłaszane psychologowi trudności dotyczyły każdej sfery życia i ról podejmowanych przez człowieka: zdrowia psychicznego, fizycznego, funkcjonowania społecznego, zawodowego, rodzinnego, edukacyjnego.

Z zebranych w ciągu roku 2019 informacji pozyskanych od psychologa, terapeuty i samych członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że kobiety są w zdecydowanej większości osobami, które szukają pomocy z tytułu różnych dysfunkcji rodziny w związku z uzależnieniem małżonka, brata, syna, ojca, problemami wychowawczymi dzieci. Szukając pomocy dla swojej rodziny, bardzo często zaniedbują siebie i swoje potrzeby, stawiając potrzeby rodziny na pierwszym miejscu. Zauważalne jest to, że to kobiety są najczęściej klientkami gabinetu psychologicznego i terapeutycznego, gdzie trafiają z problemem swojej rodziny, ale przy dłuższej pracy mówią o swoich problemach. Podkreślają, że nie mają czasu żeby zadbać o same siebie, o swoje dobre samopoczucie, obarczone problemami całej rodziny. Nierzadko kobiety te sięgają po alkohol jako jedyną formę relaksu i poradzenia sobie trudnościami.

B. Konsultacje terapeutyczne dotyczyły następujących problemów:

Terapeuta w roku 2019 przeprowadził łącznie 209 konsultacji według zestawienia poniżej:

Miesiąc	Liczba konsultacji ogółem	Uzależnienia	Współuzależnienia	Przemoc	DDA
	2019	2019	2019	2019	2019
Styczeń	16	12	2	1	4
Luty	19	15	2	1	4
Marzec	22	18	3	3	4
Kwiecień	18	14	2	2	4
Maj	22	18	4	4	4
Czerwiec	15	12	2	2	3
Lipiec	16	12	1	1	4
Sierpień	22	18	4	2	4
Wrzesień	22	20	3	1	0
Październik	18	16	2	2	0
Listopad	19	12	3	3	3
Łącznie	209	167	28	22	34

C. Konsultacje prawnicze.

Diżury prawnicze odbywały się w ramach działalności punktu konsultacyjnego, dwa razy w miesiącu, w dni wyznaczone harmonogramem diżurów, zgodnie z projektem Nowińskie Centrum Rozwoju. Harmonogram każdorazowo, na dany kwartał roku był zamieszczany w gazecie „Głos Nowin” i zainteresowanie diżurami było bardzo duże. Poradnictwo prawne dotyczy osób dotkniętych problemami alkoholizmu, przemocy domowej i związanych z tym sytuacji w rodzinach takich jak: separacje, rozwody, alimenty, rozdzielnosc majątkowa, ustalenie opieki nad dziećmi, przemoc wobec osób starszych i ochrona ich interesów, eksmisje w trybie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ale również sprawy spadkowe.

Wszystkie osoby odpowiedzialne za realizację zadań Gminnego Programu podkreślają, że z roku na rok zwiększa się zapotrzebowanie na funkcjonowanie punktu konsultacyjnego i jego specjalistów, oferującego możliwość skorzystania z różnych form pomocy i wsparcia psychologicznego, terapeutycznego ale również prawnego, co uwidaczniają przedstawione powyżej zestawienia. Bardzo często działalność punktu konsultacyjnego to jedyna możliwość skorzystania z fachowej pomocy dla osób niezamożnych, starszych, matek wychowujących samotnie dzieci czy rodzin wielodzietnych dla których wyjazd do specjalisty stanowi duży wydatek.

W roku 2019 Gmina kontynuowała współpracę ze Świętokrzyskim Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach oraz Ośrodkiem Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współzależnień w Kielcach przy ul. Jagiellońskiej i ul. Grunwaldzkiej. Współpraca ta polega na bieżącym przekazywaniu informacji o postępie w terapii, rozmowami z terapeutami Przychodni, wspólnych decyzjach co do dalszego przebiegu postępowania szczególnie w przypadkach kiedy osoby przestają uczęszczać do Przychodni.

2. Działalność profilaktyczna skierowana do dzieci i młodzieży.

Działania profilaktyczne, skierowane do szkół, odbywały się we wszystkich szkołach podstawowych oraz przedszkolu samorządowym. W bieżącym roku został zrealizowany program profilaktyczny „Magiczne Kryształy”, rekomendowany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i został zrealizowany w klasach IV Szkoły Podstawowej w Nowinach w wymiarze 3 godzin dla każdej z klas oraz warsztaty edukacyjne dla uczniów wszystkich klas I w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Nowinach.

Program „Magiczne kryształy” to profilaktyka skupiona wokół tematu przemocy i agresji przedstawianej w mediach. Program ma charakter edukacyjny, uwrażliwia dzieci na zagrożenia jakie mogą nieść ze sobą telewizja, Internet czy gry komputerowe. Jego zadaniem jest zapobieganie zjawisku agresji u uczestników. Celem zajęć były:

- rozwój możliwości twórczego spędzania czasu z rodziną i rówieśnikami,
- przeciwdziałanie naśladowaniu zachowań agresywnych, proponowanych przez TV, Internet i gry komputerowe,
- pogłębiony rozwój więzi w rodzinie
- zachęta do odnowienia lub kultywowania tradycji rodzinnych
- poznawanie i ćwiczenie form wypowiedzania siebie
- diagnoza potrzeb uczestników dotycząca form spędzania czasu wolnego
- integracja klasy i nauka współpracy

Warsztaty edukacyjne, które zostały przeprowadzone w pierwszych klasach liceum sportowego, dotyczyły Komunikacji Interpersonalnej i grupowej. Warsztaty obejmowały tematyczne relacje z rówieśnikami, zdolności do odnalezienia się w szkolnej rzeczywistości, a także w kontakcie nauczycielami. Docelowo, uwagi na profil klas, planowane są warsztaty dotyczące psychologii sportu.

Ważnym elementem Gminnego Programu jest również praca psychologa z najmłodszym społeczeństwem Gminy czyli dziećmi w Przedszkolu Samorządowym w Nowinach oraz ich rodzicami. W roku 2019 psycholog przeprowadził szereg oddziaływań takich jak:

- konsultacje dla rodziców,
- obserwacje i charakterystyka funkcjonowania dzieci w grupie przedszkolnej,
- zajęcia indywidualne z dzieckiem,
- zajęcia w ramach wczesnego wspomagania rozwoju,
- spotkania zespołów ds. udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz konsultacje z wychowawcami przedszkolnymi.

Spotkania z rodzicami najczęściej koncentrowały się wokół udzielania porad i wskazówek ogólnowychowawczych, ale także rozmów wspierających w trudnych sytuacjach rodzinnych. Można zauważyć, że częstym powodem konsultacji psychologicznych osób dorosłych są sytuacje rozwodu, śmierci bliskiej osoby, akceptacji nowego członka rodziny.

Obserwacje dzieci prowadzono w trakcie zajęć przedszkolnych, zebrane r ten sposób informacje uzupełniano także wywiadem z wychowawcą grupy, tak aby jak najpełniej zidentyfikować potrzeby dziecka

i jego możliwości psychofizyczne. Obserwacji dzieci dokonywano najczęściej pod kątem trudności w funkcjonowaniu emocjonalno-społecznym, określenia poziomu ogólnego rozwoju, identyfikacji całościowych zaburzeń rozwojowych.

Zajęcia indywidualne z dzieckiem były prowadzone jako metoda terapeutyczna ale także diagnostyczna, służąca poszerzeniu informacji na temat funkcjonowania dziecka.

Psycholog prowadził także zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju jak również brał udział w spotkaniach zespołu nauczycieli udzielających i organizujących pomoc psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu. Współpraca psychologa z gronem pedagogicznym polegała najczęściej na udzielaniu pomocy w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych, konsultacjach z dyrekcją w sprawach udzielania pomocy psychologicznej potrzebującym dzieciom, udzielaniu pomocy w tworzeniu programów wczesnego wspomaganie oraz interpretowaniu dokumentacji psychologicznej.

Cyklicznie i rokrocznie stałym elementem oddziaływań Gminnego Programu jest organizacja festynu z okazji Dnia Dziecka. W tym roku festyn został zorganizowany we współpracy ze Stowarzyszeniami, działającymi na terenie Gminy ale nie tylko. Podczas festynu odbyło się podsumowanie programu profilaktyki pt. „Bezpieczne i aktywne wakacje – Profilaktyka bezpiecznych zachowań nad wodą: pierwsza pomoc, wakacje bez używek”. Program profilaktyczny został przeprowadzony w każdej ze szkół podstawowych w klasach I-VIII. Program zajęć obejmował profilaktykę dzieci i dorosłych poprzez:

1. edukację z zakresu bezpiecznego wypoczynku na obszarach wodnych oraz praktycznego postępowania w przypadkach zagrożenia życia, w tym:

- zasady bezpiecznej kąpieli wodnej i słonecznej,
- miejsca strzeżone przez ratowników wodnych,
- postępowanie w przypadku przegrzania, udaru słonecznego, prądu wstecznego występującego na obszarze Bałtyku,

2. praktyczne szkolenie resuscytacji krążeniowo – oddechowej, w tym: ocena stanu poszkodowanego, prawidłowe wezwanie pogotowia, nauka resuscytacji krążeniowo – oddechowej ze wskaźnikiem QCPR,

3. edukację z zakresu zagrożeń spowodowanych stosowaniem używek takich jak alkohol, narkotyki i dopalacze.

Profilaktyka dorosłych objęła ćwiczenia sprawnościowe z użyciem alkogoogli oraz możliwość skorzystania z namiotu profilaktycznego, w którym dyżurowali specjaliści gminnej komisji tj. psycholog i pracownicy GOPS. Namiot profilaktyczny wyposażony był w ulotki dla najmłodszych dzieci oraz osób dorosłych. Działaniem takim chcemy oswoić mieszkańców naszej Gminy ze specjalistami, przed którymi nadal społeczeństwo czuje niechęć i skrępowanie. W trakcie festynu dorosłym osobom zostały rozdane ulotki „Nie dziel się z nieletnimi promilami” w ramach kampanii Wakacje bez alkoholu a dla dzieci pakiet obrazkowych bajkowych ulotek: „Bieg po zdrowie w mieście Kolorowe”, „O Kubie – profilaktyka antynikotynowa” oraz „Nowy znajomy misia”.

IV. Najważniejsze potrzeby w Gminie:

1. Bieżąca działalność Punktu Konsultacyjnego w Nowinach: dyżury terapeuty, psychologa oraz prawnika, a w tym:

- konsultacje psychologa, terapeuty, prawnika dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych,
- pomoc psychologiczna dla dzieci z rodzin, w których występuje problem z alkoholem, przemocą domową, narkotykami, w tym również pomoc psychiatryczna,
- warsztaty psychologiczne dla kobiet, poświęcone problemom uzależnień, depresji, kłopotom wychowawczym, przemocą domową,
- informowanie o możliwości podjęcia terapii dla osób uzależnionych od alkoholu w Przychodni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Kielcach ul. Jagiellońska 72, Kielce ul. Manifestu Lipcowego, Kielce ul. Grunwaldzka 47,
- informowanie o uzależnieniu środkami odurzającymi i psychoaktywnymi oraz o możliwościach leczenia osób uzależnionych,
- informowanie o placówkach prowadzących działalność profilaktyczną, leczniczą i rehabilitacyjną służących pomocą uzależnionym od narkotyków czyli Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR”

Kielce ul. Malików 150b i Poradni terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych „Nadzieja Rodzinie” Kielce ul. Karczówkowska 36,

informowaniu o działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Narkomanii w Kielcach przy ul. Jagiellońskiej 72.

2. Bieżąca działalność Punktu Środowiskowego w Nowinach:

a) codzienna działalność punktu jako świetlicy środowiskowej dla dzieci i młodzieży, jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego:

realizacja szeregu zajęć korekcyjnych, edukacyjnych, profilaktycznych i integracyjnych dla dzieci i młodzieży,

współpraca w organizacja ferii zimowych i wakacji,

współpraca w organizacji festynów rodzinnych i pikników z okazji Dnia Dziecka,

współpraca z grupą AA „Wytrwaj” – poprzez promowanie zdrowego stylu życia rodzin – integracyjny wyjazd grupy AA oraz wychowanków świetlicy,

integracyjny rajd pieszy dla mieszkańców gminy i grupą AA,

współpraca z parafią w Nowinach – wspólne wyjazdy integracyjne w okresie ferii zimowych oraz wakacji.

3. Działalność istniejącej grupy AA „Wytrwaj”.

cotygodniowe spotkania grupy AA w Punkcie Środowiskowo – Konsultacyjnym jako element wsparcia i utrzymywania abstynencji,

wsparcie grupy „AA” poprzez wspólne spotkania z okazji świąt i wyjazdów integracyjnych.

4. Edukacja dzieci, młodzieży oraz rodziców poprzez:

przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych, wywiadówek i innych oddziaływań profilaktycznych we wszystkich szkołach, w tym działań rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży dotyczącej szkód wynikających ze spożywania, nadużywania i upijania się alkoholem,

wprowadzenie programów profilaktycznych, mających na celu podniesienie wiedzy o szkodach związanych ze spożywaniem alkoholu,

udział Przedszkola Samorządowego w Nowinach w edukację 5-6 latków, poprzez promowanie zdrowego stylu życia, zdrowych zachowań społecznych,

dyżury psychologa w Przedszkolu Samorządowym w Nowinach: organizacja zajęć i spotkań z rodzicami, praca z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych,

zwiększenie zaangażowania rodziców w działania związane z profilaktyką, poprzez pracę pedagogów szkolnych, zgodnie ze szkolnymi programami profilaktyki,

dostęp do materiałów związanych z profilaktyką: książek, broszur i plakatów,

udział w kampaniach społecznych,

organizacja spotkania integracyjno-profilaktycznego z udziałem mieszkańców gminy i członków grupy AA,

organizacja gminnych imprez profilaktycznych z okazji Dnia Dziecka oraz innych przedsięwzięć profilaktycznych, związanych z realizacją programu.

5. Współpraca z Policją w zakresie:

kontroli punktów sprzedaży – kontrola przeprowadzana przez Komisariat Policji w Chęcinach i Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

współpracy w ramach działań edukacyjno – profilaktycznych w szkołach: realizacja programów profilaktycznych,

- współpracy z Wydziałem ds. Nietletnich Komendy Miejskiej Policji w Kielcach,
- prowadzenia oddziaływań profilaktycznych skierowanych do pijanych kierowców oraz ofiar i sprawców przemocy.

6. Przeprowadzenie programów profilaktycznych, rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – program DEBATA we wszystkich szkołach oraz programy profilaktyczne NOE, Korekta i Spójrz Inaczej.

V. Główne cele i realizatorzy Gminnego Programu:

Głównym celem „Programu” jest:

1. Prowadzenie edukacji wśród dzieci i młodzieży z terenu Gminy, informowanie i edukowanie społeczeństwa o szkodliwości alkoholu, narkotyków i innych substancji odurzających, prowadzeniu działalności zapobiegawczej, korekcyjnej i edukacyjnej poprzez:

- promocję zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży już od najmłodszych lat, w tym udział we wczesnej edukacji grupy „0” ze szkół i przedszkola;
- wspieraniu działalności placówek prowadzących działalność zapobiegawczą, edukacyjną, informacyjną a przede wszystkim terapeutyczną;
- informowanie o szkodliwości alkoholu, nikotyny, środków i substancji psychoaktywnych jako przyczyn prowadzących do przemocy domowej, rówieśniczej, alkoholizmu, narkomanii a w konsekwencji do śmierci;
- podejmowanie i wspieranie działań ogólnokrajowych i lokalnych oraz innych inicjatyw społecznych.

2. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi (zadania ujęte w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla jednostek samorządu terytorialnego) wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb poprzez:

- udzielania wsparcia psychologiczno – pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom
- wspierania rozwoju dzieci i młodzieży przez poradnie psychologiczno – pedagogiczne przez udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom pomocy psychologiczno – pedagogicznej,
- udzielanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.

2. Gminny Program Rozwiązywania Problemów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zwalczania Narkomanii dla Gminy Sitkówka – Nowiny na rok 2019 realizowany jest przez Pełnomocnika Wójta Gminy ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.

VI. Realizacja szczegółowych celów „Programu” w roku 2020.

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu :

- a) współpraca ze Świętokrzyskim Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach
- b) współpraca z Ośrodkiem Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia w Kielcach.
- c) współpraca z Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Kielcach.
- d) Współpraca z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Piekoszowie
- e) działalność punktu konsultacyjnego.

2. Udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy związane z alkoholem – działania jak w punkcie 1 oraz praca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- przyjmowanie wniosków o leczenie odwykowe,
- prowadzenie rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego,
- prowadzenie rozmów z członkami rodziny osoby uzależnionej,
- prowadzenie rozmów ze sprawcami oraz ofiarami przemocy,
- kontakt z rodzinami, w których ujawniona została przemoc.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży poprzez:

- a) realizację szkolnych programów profilaktycznych (warsztaty, spotkania, pogadanki, prelekcje, programy profilaktyczne) w poszczególnych szkołach,
- b) całoroczna działalność Punktu Środowiskowo – Konsultacyjnego w Nowinach (dyżury terapeuty i psychologa),
- c) organizacja wypoczynku wakacyjnego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- d) organizacja spotkania integracyjno-profilaktycznego - ognisko integracyjne dla mieszkańców gminy oraz grupy AA,
- e) organizacja imprezy profilaktycznej z okazji Dnia Dziecka – festyn przy kościele parafialnym w Nowinach oraz w Przedszkolu Samorządowym w Nowinach
- f) realizacja oddziaływań psychologicznych w Przedszkolu Samorządowym w Nowinach,
- g) realizacja programów profilaktycznych w placówkach oświatowych.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych poprzez:

- a) podnoszenie kwalifikacji pracownika Punktu Konsultacyjnego – udział terapeuty w szkoleniach zawodowych, mających na celu podniesienia kwalifikacji,
- b) podnoszenie kwalifikacji zawodowych psychologa, będącego członkiem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – udział psychologa w szkoleniach zawodowych,
- c) podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracownika Punktu Środowiskowego w Nowinach.

5. Bieżąca działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych –

- a) realizacja „Programu” oraz funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- b) podnoszenie kwalifikacji członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- c) inicjowanie i koordynowanie działań zawartych w gminnym „Programie” w tym: Dnia Dziecka i innych imprez profilaktycznych takich jak integracyjny Rajd pieszy wraz z członkami grupy AA,
- d) koordynowanie oraz udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych,
- e) przyjmowanie wniosków o przymusowe leczenie i uruchomienie procedury z tym związanej aż do złożenia wniosku w Sądzie Rodzinnym,
- f) podpisywanie umów z firmami świadczącymi usługi w zakresie profilaktyki,
- g) współpraca z punktem konsultacyjnym celem monitorowania osób zgłaszających się do placówek terapii uzależnień
- h) współpraca z biegłymi – podpisanie umowy na badanie i wydanie opinii osób kierowanych na leczenie,
- i) dyżury prawnika, psychologa, terapeuty,
- j) kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy,
- k) odbywanie posiedzeń roboczych:
 - spisywanie protokołów z odbytych rozmów
 - przyjmowanie sprawozdań z realizacji programów profilaktycznych
 - wypełnianie ankiet dla pełnomocnika wojewódzkiego i przesyłanie informacji dla organizacji rządowych
 - współpraca z placówkami terapii uzależnienia (szkolenia, realizacja programów, kierowanie na leczenie)
 - współpraca z dyrektorami szkół, pedagogami, nauczycielami, członkami grupy AA
 - współpraca z Policją, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz kuratorami społecznymi i zawodowymi,
 - współpraca z gazetą samorządową „Głos Nowin” i prasą lokalną,

przygotowywanie sprawozdań z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

VII. Finansowanie zadań.

Łączny koszt wydatków z działu 851 – Ochrona zdrowia, rozdz. 85154 – Przeciwdziałanie alkoholizmowi, działu 851 rozdział 85153 – Zwalczanie narkomanii wynosi **175.500,00**. Środki te pochodzą z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Pyk

**PLAN WYDATKÓW
GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWALCZANIA NARKOMANII
realizowanych w roku 2020**

I.	Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin		
		Realizacja przez cały rok - UG	Realizacja w ramach dotacji celowej - GOK Perła
1.	Bieżąca działalność punktu konsultacyjnego: a)wynagrodzenie dla terapeuty - dyżury w punkcie konsultacyjnym – 11 520 zł. b)wynagrodzenie dla psychologa - dyżury w punkcie konsultacyjnym – 14 400 zł. c)wynagrodzenie dla prawnika – dyżury w punkcie konsultacyjnym – 2 880 zł. d)zakup ulotek, literatury, pomocy merytorycznych, filmów profilaktycznych, niezbędnych do realizacji oddziaływań profilaktycznych – 500zł. e)zakup materiałów remontowo – budowlanych do przeprowadzenia odnowienia punktu konsultacyjnego, zakup wyposażenia punktu konsultacyjnego w tym umeblowanie, odnowienie wc – 13 000 zł.	42 300,00	
II.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, przemoc, pomocy społecznej, psychologicznej i prawnej.		
1.	Dyżury psychologa i terapeuty w Punkcie Konsultacyjnym w Nowinach.	W ramach punktu konsultacyjnego	
2.	Bieżąca działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych a w tym: a)przyjmowanie wniosków o leczenie odwykowe, b)informowanie o procedurze „Niebieskiej Karty” oraz przyjmowanie zawiadomień w ramach „Niebieskiej Karty”, c)udzielanie porad o dostępności placówek leczenia odwykowego oraz różnorodności świadczonych w nich usług, d)motywowanie do podejmowania terapii rodzinnych, e)motywowanie do podejmowania terapii dla osób współuzależnionych,	W ramach pracy członków GKRPA oraz Przewodniczącej	

	f) prowadzenie rejestru osób korzystających z pomocy prawnika oraz psychiatry dziecięcego.		
III.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informatycznej, edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży.		
1.	Bieżąca działalność Punktu Środowiskowego w Nowinach dla dzieci i młodzieży w ramach profilaktyki drugorzędowej:	71 300,00	Dotacja dla GOK „Perła”
	a) wynagrodzenia osobowe pracownika Świetlicy Środowiskowej i ich pochodne składniki		60 300,00
	b) zakup energii + ścieki	5 500,00	
	c) opłaty telefonii stacjonarnej	500,00	
	d) zakup materiałów i wyposażenia, a w tym: ☐ akcesoriów komputerowych ☐ zakup artykułów niezbędnych do bieżącego funkcjonowania świetlicy takich jak: gry, art. biurowe, piśmienne, środki chemiczne, art. spożywcze, żarówki i inne ☐ zakup drobnych upominków dla dzieci uczęszczających do świetlicy z okazji Dnia Dziecka i Mikołaja ☐ organizacja ogniska dla dzieci ze świetlicy środowiskowej (zakup artykułów spożywczych) ☐ zakup artykułów niezbędnych do zorganizowania spotkania wigilijnego dla dzieci ze świetlicy ☐ zakup nagród za udział w konkursach i programach profilaktycznych		1 000,00
	e) zakup usług transportowych – usługi przewozowe ferie, wakacje		10 000,00
2.	Organizacja programów profilaktycznych, spektakli, wywiadówek profilaktycznych w szkołach gminnych i przedszkolu:		
	a) Realizacja programów profilaktyczno – edukacyjnych: wywiadówki profilaktyczne, warsztaty, konkursy, imprezy profilaktyczne w szkołach: ☐ SP Nowiny ☐ SP Kowala ☐ SP Bolechowice ☐ Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Nowinach	6 000,00	
	b) Organizacja imprezy sportowej w Przedszkolu Samorządowym w Nowinach z okazji Dnia Dziecka	1 000,00	
	c) Realizacja zajęć edukacyjnych dla dzieci i rodziców w Przedszkolu Samorządowym w Nowinach – umowa psycholog (50 zł. x 6 godziny w miesiącu = 200 zł. x 12 miesięcy = 3.000,00 zł.)	3 300,00	
3.	Organizacja Dnia Dziecka – imprezy rodzinno – profilaktycznej dla dzieci i młodzieży.	1 000,00	
4.	Organizacja rajdu pieszego dla grupy AA oraz mieszkańców gminy – budowanie wspólnych relacji jako profilaktyka skierowana do szerokiej grupy mieszkańców gminy.	1 000,00	
5.	Warsztaty profilaktyki uniwersalnej skierowane do grupy kobiet, mieszkańców Gminy.	1 440,00	
6.	Organizacja oddziaływań profilaktyki narkomanii w placówkach oświatowych:	4 000,00	

	1.SP Nowiny 2.SP Kowala 3.SP Bolechowice 4.Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Nowinach		
IV.	Bieżąca działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.		
1.	Koszty podróży krajowych (delegacje członków komisji).	800,00	
2.	Wynagrodzenia członków Komisji: a)wynagrodzenie przewodniczącego- 150 zł. brutto za posiedzenie b)wynagrodzenia Zastępcy Przewodniczącego i członków komisji - 120 zł. brutto za posiedzenie dla 1 członka komisji	9 600,00	
3.	Podnoszenie kwalifikacji członków gminnych komisji poprzez udział w szkoleniach / konferencjach / seminariach oraz pokrycie związanych z tym kosztów udziału i dojazdu, finansowanie szkolenia sprzedawców napojów alkoholowych. (zasady rozliczania delegacji zgodnie z obowiązującymi w urzędzie gminy regulacjami dotyczącymi zwrotu kosztów podróży pracowników).	6 000,00	
4.	Wydawanie opinii przez lekarzy biegłych w sprawie uzależnienia od alkoholu: <i>(umowy zawarte z psychiatrą i psychoterapeutą uzależnień), (opinie sądowe - zaliczki)</i>	15 600,00	
5.	Pozostałe wydatki wynikające z realizacji Gminnego Programu w ciągu roku, a) w tym: zakup materiałów do udziału w kampaniach społecznych, zakup innych materiałów niezbędnych do realizacji zadań edukacyjno – profilaktycznych Gminnego Programu takich jak: zakup art. spożywczych, nagród i innych materiałów niezbędnych do przeprowadzania imprez i innych spotkań profilaktycznych oraz do bieżącej realizacji działań profilaktycznych, objętych Gminnym Programem.	6 160,00	

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Pyk

PLAN FINANSOWY
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zwalczenia Narkomanii
dla Gminy Sitkówka - Nowiny

na rok 2020
CELE SZCZEGÓŁOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ NA ROK 2020
ZESTAWIENIE PLANOWANYCH WYDATKÓW

Lp.	Dział	Rozdział	Paragraf	Określenie celu	Planowana kwota
	851	85154		Dotacja celowa dla GOK „Perła” na realizację zadań wynikających z Gminnego Programu	71 300,00
	851	85154	4170	Wynagrodzenia bezosobowe:	28 740,00
				1.umowa - psycholog, dyżurującego w Punkcie Konsultacyjnym	14 400,00
				2.wynagrodzenia Przewodniczącego, zastępcy oraz członków komisji za udział w posiedzeniach	9 600,00
				3.umowa psycholog – realizacja działań profilaktycznych w Przedszkolu Samorządowym w Nowinach	3 300,00
				4.umowa psycholog – warsztaty dla kobiet (profilaktyka uzależnień -alkohol)	1 440,00
	851	8514	4210	Zakup materiałów i wyposażenia	16 500,00
				1.zakup ulotek i literatury do Punktu Konsultacyjnego w Nowinach, zakup filmów profilaktycznych, prenumerata „Świata Problemów”, zakup materiałów edukacyjnych do kampanii społecznej	500,00
				2.zakup materiałów remontowo-budowlanych do przeprowadzenia odnowienia punktu konsultacyjnego, zakup wyposażenia punktu konsultacyjnego w tym meblowanie i odnowienie wc	13 000,00
				3.Organizacja rajdu pieszego oraz ogniska integracyjnego dla mieszkańców oraz grupy AA	1 000,00
				4.organizacja Dnia Dziecka – zakup nagród i medali w konkursach, art. niezbędnych do organizacji imprezy	1 000,00
				5.zakup art.niezbędnych do organizacji festynu z okazji Dnia Dziecka: poczęstunek, naczynia jednorazowe itp.	1 000,00
	851	85154	4260	Zakup energii	5 000,00
				1.zakup energii do Punktu Konsultacyjnego w Nowinach	5 000,00
	851	85154	4300	Zakup usług pozostałych	42 660,00
				1.finansowanie szkoleń z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii, (członkowie komisji, terapeuta, psycholog), diagnozy problemów społecznych.	5 000,00
				2.umowa z certyfikowanym specjalistą terapii oraz psychiatrą: usługa badania + opinia	9 600,00
				3.wynagrodzenie terapeuty, dyżurującego w	11 520,00

				Punkcie Konsultacyjnym	
				4.zakup programów profilaktycznych do szkół: a) SP Nowiny – 2.600,00 b) SP Kowala – 1.300,00 c) SP Bolechowice – 1.3000,00 d) Zespół Szkół Ponadpodstawowych – 1.500,00	6 000,00
				5.organizacja szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych	1 000,00
				6.inne zadania wynikające z realizacji gminnego programu	6 160,00
				7.dyżury prawnika 2 godziny 1 raz w miesiącu	2 880,00
				8.opłaty za ścieki w punkcie konsultacyjnym	500,00
				9.	
	851	85154	4370	Opłaty z tyt. zakupu usług telekomunikacyjnych telefonii stacjonarnej	500,00
				1.opłaty za telefon stacjonarny w punkcie konsultacyjnym	500,00
	851	85154	4410	Podróże służbowe krajowe	800,00
	851	85154	4390	Zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz analiz i opinii	6 000,00
				1.koszty związane z wydaniem opinii przez biegłych sądowych (psychiatra + psycholog) w związku z postanowieniami sądowymi	6 00,00
	851	85153		Zwalczanie narkomanii	4 00,00
	851	85153	4210	Zakup nagród, materiałów do udziału w kampaniach społecznych, konkursach profilaktycznych i innych zadaniach związanych z realizacją programu.	1 000,00
	851	85153	4300	Zakup usług pozostałych: 1.zakup usługi – programy profilaktyczne: a)SP Nowiny b)SP Kowala c)SP Bolechowice d)Zespół Szkół Ponadpodstawowych	3 000,00
Łącznie planowane wydatki z rozdziałów 85153 i 85154					175 500,00

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Pyk